

vrijdag

09.10.2015

20.00 Concertzaal

19.15 Inleiding door

Arne Herman

Les Ambassadeurs & Sabine Devieilhe

Rossini in alle staten

CONCERTGEBOUW BRUGGE

Biografieën

Les Ambassadeurs (FR), in 2011 opgericht door fluitist Alexis Kossenko, is een pan-Europees orkest dat de uitvoering op authentieke instrumenten combineert met een breed repertoire van vroege barok tot romantiek. Les Ambassadeurs nam vijf cd's op, waaronder concerten van Vivaldi. *Le Grand Théâtre de l'Amour*, het Rameau-programma dat ook in Brugge te horen was met sopraan Sabine Devieille won onder meer de Diapason d'Or de l'Année 2014, de Diamant de l'Opéra en de Grand Prix de l'Académie Charles Cros. Dit jaar kwamen twee nieuwe cd's uit: *Arie di tempesta* met mezzosopraan Blandine Staskiewicz in aria's van Händel en Vivaldi (bij Glossa) en *Overtures and Concertos* van Telemann (bij Alpha), onderscheiden met een Choc de Classica.

Alexis Kossenko (FR) beheerst de fluit in al zijn historische verschijningen, van moderne dwarsfluit tot de klassieke en barokke traverso, renaissancefluit, en de blokfluit. Hij was solofluitist in La Chambre Philharmonique (o.l.v. Emmanuel Krivine) en Le Concert d'Astrée (o.l.v. Emmanuelle Haïm) en treedt regelmatig op met verschillende ensembles waaronder Stradivaria, Ensemble Matheus en Barokksolistene. Behalve als solist en kamermusicus is Kossenko steeds meer gevraagd als (gast)dirigent, onder meer bij Holland Baroque Society, EUBO en Arte dei Suonatori, waarmee hij o.a. concerten opnam van Vivaldi (Gramophone's 'Editor's Choice'). Op Alpha verscheen onlangs een opname van Carl Philipp Emanuel Bachs *Triosonates*.

Sabine Devieille (FR) studeerde cello en musicologie voordat ze begon aan een zangcarrière, eerst in ensembles als Pygmalion (Raphaël Pichon) en Les Cris de Paris (Geoffroy Jourdain), inmiddels als soliste op tal van binnen- en buitenlandse podia. Ook in Concertgebouw Brugge schitterde ze al in een Rameau-recital. De afgelopen seizoenen was ze te horen als Koningin van de Nacht in Mozarts *Zauberflöte* in de Opéra National de Lyon, als Constance in *Dialogues des Carmélites* in het Parijse Théâtre des Champs-Élysées en in Ravels *L'enfant et les sortilèges*. Eerder dit jaar werd ze tijdens de Victoires de la Musique gekozen tot operazangeres van het jaar 2015.

Uitvoerders en programma

Les Ambassadeurs: orkest
Alexis Kossenko: dirigent
Sabine Devieille: sopraan

—

Gioachino Rossini (1792-1868)

Ouverture uit *Semiramide* (1823)

'Una voce poco fa', aria van Rosina
(uit: *Il barbiere di Siviglia*, 1816)

Ouverture uit *Il Turco in Italia* (1817)

'Il mio ben sospiro e chiamo', aria van Giulia
(uit: *La scala di seta*) (1812)

— pauze —

Ouverture uit *Le siège de Corinthe* (1826)

Introductie en 'No che il mourir non è', aria
van Aménaïde
(uit: *Tancredi*, 1813)

Ouverture uit *La gazza ladra* (1817)

'Di piacer mi balza il cor', aria van Ninetta
(uit: *La gazza ladra*) (1817)

Met Nederlandse boventiteling

Dit concert wordt opgenomen door Klara en uitgezonden op 20.10.2015

Uw applaus krijgt kleur dankzij de bloemen van Bloemblad.

‘Fris als het ochtendgloren’ – Rossini’s ouvertures en aria’s

Sinds Monteverdi met L’Orfeo in 1607 het Venetiaanse publiek wakker schudde, zijn de Italianen altijd de absolute voortrekkers geweest van de opera. Van al die Italianen is Gioacchino Rossini de meest invloedrijke en meest populaire operacomponist gebleven. Andere componisten als Bellini, Cherubini en Donizetti werkten in Rossini’s schaduw tot Giuseppe Verdi in de tweede helft van de 19^e eeuw het operalandschap een nieuwe injectie gaf. De eeuwige publieksliefeling Rossini weet al twee eeuwen onafgebroken de harten te veroveren van zowel fervente melomanen als nieuwsgierige enthousiastelingen. Onder het baton van de Franse dirigent Alexis Kossenko brengt het periodeorkest Les Ambassadeurs een gulle bloemlezing uit Rossini’s veelzijdige operarepertoire, met de jonge en beloftevolle coloratuursopraan Sabine Devieille in de hoofdrol.

In de eerste helft van de 18^e eeuw was de Italiaanse opera in een crisis beland. Vele opera’s ontspoorde tot eindeloos lange, complexe en onsaamhangende spektakelstukken zonder enig dramatisch houvast. Onder invloed van de opkomende Franse operastijl, die vaak een stuk ernstiger was dan zijn Italiaanse variant, kwam stilaan een hervormingsbeweging op gang. De spilfiguur in deze operahervorming was Christoph Willibald Gluck (1714-1787), die in zijn zogenaamde reformopera’s meteen ook een synthese bereikte tussen de ernstige Franse opera en de luchtige Italiaanse stijl. Gluck had een sterke voorkeur voor ernstige verhalen, met vaak een historische of een mythologische figuur in de hoofdrol. Het aantal rollen werd teruggeschroefd naar acht, en een tweetal aria’s per personage moest voortaan volstaan. Komische elementen weerde hij grotendeels uit het drama.

Om het ernstige spektakel wat op te luchten was het de gewoonte om tussen de bedrijven van de opera door een intermezzo op te voeren: een kort komisch tussenspel, doorgaans niet gerelateerd aan het hoofdspektakel. Al snel specialiseerden enkele componisten, waaronder vooral Giovanni Paisiello, zich in het schrijven van dergelijke intermezzi. De tussenspelen namen snel toe in omvang waardoor halverwege de 18^e eeuw de *opera buffa* of komische opera ontstond, volledig verzelfstandigd van de ernstige opera seria. In de tweede helft van de 18^e eeuw stak de opera buffa de opera seria voorbij in populariteit. Dat de opera buffa als zelfstandig genre ernstig genomen werd, bewijst onder andere Mozarts *Le nozze di Figaro*. Pas met Verdi’s opera *Falstaff* uit 1893 zag de opera buffa haar laatste succesvolle product.

Muzikaal gezien zijn de verschillen tussen de opera seria en opera buffa doorgaans intuïtief duidelijk. Hoewel al snel vele tussensoorten ontstonden, kan men generaliserend stellen dat de muziek van een opera buffa een stuk lichtvoetiger is dan die van een opera seria. Melodieën liggen gemakkelijk in het gehoor, spanningsbogen zijn transparant en de algemene sfeer is enthousiast en speels geagiteerd. Een ander belangrijk verschil tussen beide genres ligt in de uitvoeringscontext. Waar de opera seria vaak besteld werd door het hof of door adellijke lieden, had de opera buffa tot doel om de opera bij het grote publiek te brengen en het volk op een vrijblijvende manier te vermaken.

Niemand slaagde daar beter in dan Gioacchino Rossini, bij wie de opera buffa zijn onbetwiste hoogtepunt bereikte. Het merendeel van zijn opera’s behoort nog steeds tot het standaardrepertoire en tijdens zijn leven viel hem meer succes, rijkdom,

invloed en aanzien te beurt dan welke tijdgenoot dan ook. Na zijn laatste opera *Guillaume Tell* (1829) permitteerde Rossini zich een muzikaal pensioen. Hij was toen achtendertig jaar oud en had ondertussen precies zoveel opera’s geschreven. De rest van zijn leven bracht hij door in Parijs, waar hij met volle teugen genoot van het hem omringende muzikale, amoureuze en culinaire leven. Slechts sporadisch schreef hij nog muziek, waaronder zijn *Stabat Mater* en enkele andere religieuze werken. Zijn enorme succes was beslist niet onverdiend: de vanzelfsprekende spontaniteit van zijn werken, die Stendhal omschreef als ‘de frisheid van het ochtendgloren van het leven’, doet weleens vergeten dat Rossini in zijn tijd een vernieuwer was. Hij bracht immers de orkestrale vernieuwingen die door Mozart, Haydn en Beethoven in de symfonische muziek waren beproefd, naar de Italiaanse opera. Vooral de bijna humoristische stijl van Haydn, in combinatie met een uiterst fijnzinnig en kleurrijk gebruik van de houtblazers kenmerkt Rossini’s muziek.

Paradoxaal genoeg was Rossini’s vroegste succes, *Tancredi* (1813), een opera seria. Reeds in dit jeugdwerk valt zijn stijl ontegensprekelijk als rijp te omschrijven. Zelfs Rossini’s laatste Italiaanse opera *Semiramide* (1823) verschilt qua stijl weinig van *Tancredi*. Laatstgenoemde werk katapulteerde Rossini tot de grootste operacomponist van zijn tijd en luidde de start in van een drukke carrière in het operamekka Napels. Voortaan zou Rossini zich voornamelijk toelagen op het schrijven van opera buffa. Onder druk van adellijke operaliefhebbers en bevriende zangtalenten componeerde Rossini aan een verschroeiend tempo. *Il barbiere di Siviglia* (1816), misschien wel zijn grootste meesterwerk, schreef Rossini in amper

drie weken tijd. Vaak vonden afzonderlijke aria’s en ouvertures hun weg naar het concertpodium, los van de oorspronkelijke opera. Deze aria’s waren vaak geschreven op vraag van specifieke zangeressen, die zelf inspraak eisten in het melodisch verloop van de aria. Met deze zwerige en vocaal acrobatische bravourestukken in belcantostijl verzekerden de zangers zich van bijval van het sensatiezuchtige publiek.

Sinds de operahervormingen van Gluck werd de ouverture van de opera beschouwd als muzikale en thematische inleiding tot het specifieke drama. Om het publiek warm te maken, bevatte de ouverture voortaan de belangrijkste muzikale motieven uit de opera. Vaak vormde de ouverture zo een korte inhoud van het verloop van het drama dat erop volgde. In de meeste van Rossini’s ouvertures is een standaardvorm herkenbaar: een sonatevorm à la Haydn, maar zonder doorwerkingspassage. Concreet betekent dit dat een trage inleiding (vaak enkel door de strijkers) na een eerste orkestraal tutti gevolgd wordt door een tweede hoofdthema door de houtblazers. Vaak mondt dat tweede thema uit in een typisch Rossini-crescendo, waarbij een bepaald motief steeds luider herhaald wordt en uiteindelijk een orkestrale climax bereikt. Zowel de ouvertures van *La gazza ladra* (1817) als van *Semiramide* (1823) en *Le siège de Corinthe* (1826) beantwoorden aan deze structuur. Bovenal verklanken Rossini’s ouvertures de muzikale inspiratie van de jonge vrolijke Italiaan die met een eindeloze vindingrijkheid zijn jeugdig enthousiasme afstraalt op zijn publiek.

Arne Herman

De verschillende gezichten Rossini

Rossini doet altijd glimlachen, of het nu is met de elegante, sprankelende walsmelodie van *La gazza ladra*, de zonsopgang of de jachtige cavalcade van *Guillaume Tell*, of de vocale arabesken van Rosina in *Il barbiere di Siviglia*. Rossini: lichte pen, onweerstaanbare humor? Het is waar, we kennen hem uit tal van biografieën en anekdotes. Maar zijn genie komt evengoed naar voren in de serieuze en tragische genres. In ons programma willen we juist die verschillende gezichten van de componist doen ontdekken, van farce tot tragedie, van 1812 tot 1826, op podia in Rome, Milaan, Venetië en Parijs.

Na de lyrische introductie met de hoorn in de hoofdrol, trekt de ouverture van *Il turco in Italia* de lichte kaart. Het is een komisch meesterwerk van de componist, al kende het tijdens zijn leven niet zo'n succes als *L'italiana in Algeri*, zijn pendant ... puntige ritmes in de violen wisselen af met guitige bombast in de trompet. *La gazza ladra* valt in de tragikomische categorie, hier krijgen humor en elegantie een donkere zweem (wat Stanley Kubrick perfect wist te vatten), alsof we de sinistere tromroffel van het begin niet los kunnen laten. In de ouverture van *Semiramide* is de lichtheid slechts een kort terzijde: het orkestrale kader is drukkend en voelbaar doordrenkt van drama. Grotendeels geënt op *Maometto II* betekende *Le siège de Corinthe*, in première in 1826 in de Académie Royale de Musique, het begin van Rossini's Parijse carrière. Het zwaartepunt van deze grandioze ouverture is ongetwijfeld de Griekse *Marche lugubre*, des te onheilspellender omdat ze is geschreven in ... majeur! Het nobele stemmenweefsel van de cello's nuanceert de wanhoop van de belegerde Grieken, vechtend tegen de troepen van sultan Mehmet II, door de vaderlandsliefde aan te wakkeren. In het volgende opgewonden *allegro* horen we het heroïsche, dramatische karakter van de strijd.

De vier aria's en cavatina's op ons programma tonen elk Rossini's talent als een subtiel karaktertekenaar. Er is van de onschuldig bubbelende vreugde van Ninetta ('Di piacer mi balza il cor' uit *La gazza ladra*), nog onbewust van het drama dat haar te wachten staat; het ijzersterke karakter van Rosina ('Una voce poco fa' uit *Il barbiere di Siviglia*), die zich mild en volgzzaam voordoet, maar 'als een slang' van zich afbijt als iemand haar verraadt; de diepe melancholie (benadrukt door de althobo) en de verwarde opwindning van Giulia in 'Il mio ben sospiro' uit *La scala di seta*: elk van deze aria's heeft zijn geheel eigen uitdrukking én een opgewekte waaijer van vocale virtuositeit en schoonheid. Met de monoloog van Amenaïde uit *Tancredi* komen we echter in een heel andere wereld: de grote scène die aan het recitatief voorafgaat is een sfeervolle orkestschildering, een van de meest indrukwekkende van Rossini's hand: luguber, angstaanjagend, wanhopig. De hobo spant zijn sombere lied over een bed van schichtige tremolo's in de strijkers. De aria 'No che il morir non è', een zoete barcarolle, biedt troost bij de trieste melodie van de heldin. We schrijven Venetië, 1813, tien dagen na de première van *Il Signor Bruschino* en vier maanden voor die van *L'italiana in Algeri*, twee 'komische' opera's ... we zien Rossini voor de geniale dramaturg die hij is, en de farce lijkt ver weg.

Alexis Kossenکو

Les Ambassadeurs

dirigent

Alexis Kossenکو

eerste viool

Zefira Valova
Fredrik From
Bénédicte Trottereau
Virginie Descharmes
Boris Begelman
Domitille Gilon
Fabien Roussel

tweede viool

Jivka Kaltcheva
Ivan Iliev
Mika Akiha
Caroline Bayet

altviool

Alain Pégeot
Laurent Muller
Wendy Ruymen
Benjamin Lescoat

violoncello

Tormod Dalen
Rebecca Rosen
Thomas Luks
Michel Boulanger

contrabas

Ludovic Coutineau
Elise Christiaens

fluit

Amélie Michel
Anna Besson

hobo

Gilles Vanssons
Lidewei De Sterck

klarinet

Nicola Boud
Ana Melo

fagot

David Douçot
Josep Casadella

hoorn

Guillaume Têtu
Emmanuel Padieu
Frank Clarysse
Mark de Merlier

trompet

Alain De Rudder
Bart Coppé

trombone

Harry Ries
Fabien Moulaert
Wim Becu

pauken

Norbert Pflanzler

slagwerk

Ward De Ketelaere
Sylvain Fabre

In de kijker

Paolo Giacometti © Merlijn Doornik

zo 11.10.15 / 15.00 / Kamermuziekzaal
Paolo Giacometti / Rossini & Satie
De laatste jaren van zijn leven schreef Rossini zijn kleine 'ouderdomszonden': Péchés de vieillesse bedoeld voor een select kransej toevoorders. Paolo Giacometti's elegante spel en Rossini's piano-miniaturen lijken voor elkaar geboren. Hij verbindt in dit concert de milde zelfspot van Rossini met de scherpe ironie van misantroop Satie.

Holland Baroque Society © Wouter Jansen

vr 06.11.15 / 20.00 / Concertzaal
Holland Baroque Society & Eugenia Boix / Tears in Heaven
1707: twee operatitanen, een jaar dat ze verbindt. In Venetië maakte de toen nog onbekende Händel kennis met Scarlatti's ongelooflijk expressieve muziek. Holland Baroque Society doet voor deze aanstellijke avond een beroep op twee inspirerende, jonge gasten: de Spaanse sopraan Eugenia Boix en de Canadese violiste Aisslinn Nosky.

DRANKBONNEN

Om u nog beter te bedienen, betaalt u voortaan met drankbonnen aan de pauzebars. U kan deze drankbonnen voor de voorstelling of tijdens de pauze aanschaffen aan de verkoopbalies in de Inkomhal en op de Foyers. Ook in het Concertgebouwcafé kan u met deze bonnen betalen.

BESTEL UW TICKETS NU OP

WWW.CONCERTGEBOUW.BE
+32 70 22 33 02 / IN&UIT
BRUGGE 34

Praat na de voorstelling gezellig na in het Concertgebouwcafé of vertel ons wat u ervan vond op Facebook of Twitter (@concertgebouwbr).

Gezellig tafelen voor of na een voorstelling met een verrassing op vertoon van het concertticket. www.concertgebouw.be/services.

Vlaanderen
verbeelding werkt

west-vlaanderen
de gebreken provincie

BRU
GGE

FLUXYS

DeMorgen.

Knack

Klara

FOCUS | WTV